חדא מינייהו בטולי מבטיל קמ"ל אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב א"ל אביי הלכה מכלל דפליגי אמר ליה מאי נפקא לך מינה אמר ליה גמרא גמור זמורתא תהא: **מתני'** קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל רבי יהודה מתיר כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו: **גמ'** חבל דמאי אי לימא חבל דעלמא רבי יהודה מתיר קשר של קיימא הוא אלא חבל דגרדי למימרא דרבנן סברי גזרינן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא ורבי יהודה סבר לא גזרינן ורמינהו חבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עונבו ורבי יהודה אומר כורך עליו פונדא או פסקיא ובלבד שלא יענבנו קשיא דר' יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן דרבנן אדרבנן לא קשיא חבל בחבל מיחלף עניבה בקשירה לא מיחלפא דר' יהודה אדרבי יהודה לא קשיא התם לא משום דמיחלפא עניבה בקשירה אלא עניבה גופה קשירה היא א"ר אבא אמר רב חייא בר אשי אמר רב מביא אדם חבל מתוך ביתו וקושרו בפרה ובאיבוס איתיביה רבי אחא אריכא דהוא רבי אחא בר פפא לרבי אבא חבל שבאיבוס קושרו בפרה ושבפרה קושרו באיבוס ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו ויקשור בפרה ובאיבוס התם חבל דעלמא הכא חבל דגרדי אמר רב יהודה אמר שמואל כלי קואי מותר לטלטל בשבת בעו מיניה מרב יהודה כובד העליון וכובד התחתון מהו אין ולאו ורפיא בידיה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל כלי קואי מותר לטלטלן בשבת אפילו כובד העליון וכובד התחתון אבל לא את העמודים א"ל רבא לרב נחמן מאי שנא עמודים דלא אילימא דקעביד גומות גומות ממילא קא הויין דתנן הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם מקצת עליו מגולין אינו חושש לא משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מעשר וניטלין בשבת בשדה לא אתי לאשוויי גומות הכא בבית אתי לאשוויי גומות בעא מיניה ר' יוחנן מרבי יהודה בר ליואי כלי קואי כגון כובד העליון וכובד התחתון מהו לטלטלן בשבת אמר ליה אין מטלטלין מה טעם לפי שאין ניטלין: **מתני'** מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המטות מיום הכיפורים לשבת וחלבי שבת קריבין ביום הכיפורים אבל לא של יוה"כ בשבת ר"ע אומר לא של שבת קריבין ביום הכיפורים ולא של יום הכיפורים קריבין בשבת: **גמ'** אמרי דבי רבי ינאי לא שנו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא וחדשים נמי לא אמרן אלא בלבנים אבל בצבועים לא ולא אמרן אלא שאין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא תנא של בית רבן גמליאל לא היו מקפלים כלי לבן שלהן מפני שהיה להן להחליף אמר רב הונא אם יש לו להחליף יחליף ואם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו מתקיף לה רב ספרא והא מיתחזי כרמות רוחא כיון דכל יומא לא קעביד והאידנא הוא דקא עביד לא מיתחזי כרמות רוחא וכבדתו מעשות דרכיך וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי מעשות דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול ממצוא חפצך חפציך אסורין חפצי שמים מותרין ודבר דבר

שלא

חדא מינייהו. אחד מן הראשים. [ולל"א] חד מינייהו מבטל ליה כשיוליא הבהמה לא יתיר אלא תחתון ויוליאנה בדוחק: **מכלל דפליגי.** בתמיה ומאי איפלגו הא דמי להנך דלעיל: **מתני' קושרין דלי בפסקיא.** ע"פ הבור דפסקיא לא מבטל [ליה] התם: **אבל לא בחבל.** דמבטל ליה התם והוי קשר של קיימא שהרי קשור ותלוי שם תמיד: **ורבי יהודה מתיר.** בגמרא מפרש: **גמ' בחבל דגרדי.** פליגי דצריך לה ולא מבטל לה: **חבל דלי שנפסק.** באמצעיתו: **לא יהא קושר.** דקשר של קיימא הוא לעולם: **כורך עליו.** מחבר שני ראשי הפיסוק זה על זה וכורך עליהם פונדא אזור חלול או פסקיא פיישול"א: **ובלבד שלא יענבנו.** לאגד. דר"י סבר גזרינן עניבה אטו קשירה ורבנן לא גזרו: **מיחלף.** אינו ניכר בין זה לזה ואי שרינן בדגרדי אתי למישרי בדעלמא: **וקושרו בפרה.** ראשו אחד והשני באבוס ולא חיישינן שמא כשיתיר הפרה לא יתיר אלא הקשר שבראשה ויבטל החבל באבוס שיהא מוכן לכך או יתיר שבאבוס ויבטל אותו שבפרה ונמצא האחד של קיימא: **כלי קיואי.** כלי אורגים. ואיידי דאיירי בחבל דגרדי נקט לה הכא: **מותר לטלטלן.** לשני הקנים לתשמיש אחר ואשמעינן דאין גרדי מקפיד עליהם *ולא הוי מלאכתן לאיסור: **כובד העליון והתחתון.** אנשובלי"ש: **מהו.** מי אמרינן איידי דיקירי לא חזו סתמייהו לתשמיש אחרינא *והוה ליה דבר שמלאכתו לאיסור: **ורפיא בידיה.** רפויה היתה התשובה בפיו אם לאסור אם להתיר: **העמודים.** טריור"ש בלע"ז אותם המנוקבות שאורגין בהן הנשים: **דקא עביד גומא.** כשתולשן מן הארץ שהן תחובות בגומא מזיז העפר ועביד גומא מקום העמוד: **מקצת עליו מגולין.** משום ניטלין בשבת נקט לה דאי לא הוי מגולין אין לו במה לאוחזו: **אינו חושש.** לפי שאינה מושרשת: **ולא משום מעשר.** להיות כנטילה בנטיעה זו וכשנוטלה יצטרך לחזור ולעשר: **לפי שאין ניטלין.** אף בחול מפני כובדן הלכך כל מלאכתן לכך: **מתני' מקפלין את הכלים.** בגדים כשפושטן מקפלין מפני שמתרככין מליכלוך ומתקמטים כשאין מקופלים: **אפי' ד' וה' פעמים.** כדי לחזור וללובשן בו ביום: **מיוה"כ לשבת.** כגון אם חל יוה"כ להיות בע"ש: **קריבין ביוה"כ.** שחל להיות במוצאי שבת: **גמ' בשני בני אדם.** כשמקפלין אותן מפשטין קמטיהן ונראין כמתקנין: **ישנים.** קיפולן מתקנן יותר מן החדשים שהחדשים קשין מאליהן ואין ממהרין לקמוט: **לבועין.** קיפולן מתקנן: **יש לו.** אחרים להחליף היום לא: **כלי לבן שלהן.** רבותא נקט וכל שכן צבועים: **יש לו להחליף יחליף.** מי שיש לו בגדים לבד מאותן שלבש בחול יחליפם בשבת: **ישלשל בבגדיו.** כלפי מטה שיראו ארוכים. והוא מדת עשירים היושבים בביתם ואינם צריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה וכבוד שבת הוא: **מכבודו.** שמכבדין בעליהן: **שלא יהא הילוכך כו'.** לקמן מפרש להו: **ממצוא חפצך.** כי ההוא דאמרינן בעירובין (דף לח:) לא יטייל אדם לסוף שדהו בשבת לידע מה היא צריכה [אחר השבת]: **חפצי שמים מותרים.** כגון פוסקים לדקה ומשדכין על התינוקות ליארס (לקמן קנ.):

שלא

כלל אמר ר"י. תימה היכא קאי אי אמילתיה קמייתא התם מתיר לגמרי והכא קתני אין חייבין עליו משמע הא איסורא איכא כדדייק הש"ס לעיל וי"ל דה"ק כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו הא של קיימא חייבין עליו ואפי' עניבה לאפוקי מדרבנן דאמרו עניבה לאו היינו קשירה א"נ אמאי דקתני ברישא אין חייבין עליהם קאי רבי יהודה:

התם חבל דעלמא הכא חבל דגרדי. וקמ"ל רב דלא גזרינן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא וכר' יהודה א"נ אפי' רבנן מודו דאפי' בחבל דעלמא לא שכיח שיהיה קשר של קיימא כשקושרו בפרה ובאבוס ולהכי לא גזור בחבל דגרדי:

מקפלים כלים כו'. מכאן למדנו דאסור לקפל טליתות של ב"ה לפי שהם צורך מחר: **אבל** יש לו להחליף לא. ולנו שיש לנו להחליף אסור ומספקא ר"י אי קרי יש לו להחליף כשאין לו יפה כזה:

שלא

מסורת הש"ס

א) לעיל נו: קו: [וש"נ], ב) ביצה כח. ע"ז לב:, ג) פסחים יא., ד) פסחים שם, ה) [עירובין לג. קב: סוכה לג:], ו) ג"א א"ר חייא א"ר יוחנן, ז) [לקמן קמ:], ח) [לקמן קמו. ב"מ יד: קידושין סה.], ט) כלאים פ"א מ"ט לעיל נ:, עירובין עז., י) [יומא מו. סוכה נד:], כ) [תוס' פי"ג], ל) ב"ק לב: סנהדרין לז., מ) [לקמן קנ.], נ) [רש"ל].

◆

תורה אור השלם

1 אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: ישעיהו נח יג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא בחבל דגרדי:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מותר לטלטל: ולא הוה מלאכתן לאיסור. ע"ל קכב ע"ב תד"ה רמח: שם ד"ה מהו וכו' והוי דבר שמלאכתו לאיסור. ע"ל קכג ע"א תד"ה בפוס:

◆

מוסף רש"י

מאי נפקא לך מינה. אי אמינא הלכה, כל שכן דאי לא פליגי הלכה היא (ביצה כח.) בין חלוקין בין לא חלוקין הלכה כמותו (ע"ז לב:). גמרא גמור זמורתא תהא. מכל שונים הוא כמו (כ"מ מ:) וכן חבין תגרי אוקרי. כך נמרא בתור לאמר לתלמיד שוטה לתוד כן אמת כן שיטים ויהא לך לומר ולפיר (ביצה כז:) כתמיה, אבי תלמידי של רב יוסף וקא"ל אתה מלמדנו ליתר הלכה כמותו ותהא לומר כעלמא דאי אין חולקין הלכה למה לי (ע"ז שם). אבל לא בחבל. שמא יניחנו שם עולמית (שם). חבל דעלמא. שסתמיו לכך והיכא למיחש שמא יניחנו שם (שם). חבל דגרדי. שאינו ראוי למילוי מים תמיד (שם). לא יהא קושרו. דהוי קשר של קיימא, אלא עונבו. ולא גזרינן עניבה אטו קשירה (שם). כורך עליו. כריכה בעלמא (שם). שלא יענבנו. גזירה משום קשירה הואיל ועסוק בכך (שם). עניבה גופא קשירה היא. וחייבין עליה משום אב מלאכה (עירובין צז: קב:). כלי קיואי. קנה של אורגים (לקמן קמ.). אין ולאו ורפיא בידיה. לא היה מחזיק בדבריו לא לאיסור ולא להיתר, פעמים שאמר הן ופעמים שאמר לאו, ורפיא בידיה, ולא היתה מחוקת הוראה זו בידו (קדושין סה.). או: מתלה אמר אין וחוזר ואמר לאו, רפוי היה הדבר בידו, שלא היה יודע טעמו של דבר יפה (ב"מ יח:). הטומן לפת. להסתמר בקרקע, שכן דרכו (לעיל נ:). או: להצניע (עירובין עז.). אם היו מקצת עליו מגולין. משום ניטלין בשבת נקט לה ולאו משום תידי אחרינא, דאי אין מקצת עליו מגולין אין לו במה לאוחזו אלא"כ מזיז העפר בידים (לעיל נ.). לא משום כלאים. כלאי הכרם (עירובין שם). דאין זו שתילה (לעיל נא.). ולא משום שביעית. אם שנה שביעית היא (עירובין שם). ולא משום מעשר. דנימא נטלה לה אגב קרקע, והרי הוא כלוקטה מתחלה ויהא צריך לעשר על התוספת שמא ניתוסף (לעיל נא.). או: לשמא נשרש ונתוסף, ואם היה חושש למעשר צריך לעשר את תוספתו, ליכא למיחש להכי, דלא נשרש (עירובין שם). וחלבי שבת. של תמיד של בין הערבים (סוכה נד:).

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ד:
יב ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף א:
יג ג מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:
יד ד ה מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ז:
טו ו ז מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה א:
טז ח מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ז:
יז ט מיי' פכ"ב מהל' שבת [הלכה כג] סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' שכ סעיף ג:
יח י מיי' פ"ל שם הל' ג ופי"ה מהל' תמידין הל' ט סמג עשין ל טוש"ע או"ח סי' רסב סעיף ג:
יט כ מיי' פכ"ד שם הלכה א סמג שם ולאוין סה טוש"ע או"ח סי' שו סעיף א:
כ ל מיי' שם הל"ה טוש"ע שם סעיף ו:

◆

לעזי רש"י

פיישול"א. רצועה.
אינשובלי"ש. כבדים (של מתקן אריגה).
טריור"ש [טיליי"ש]. מתקני אריגה.

◆

רב נסים גאון

יש לו להחליף יחליף אין לו להחליף ישלשל בבגדיו. בבראשית דר' הושעיא (פרשה יא) משכחת לה, ומפרש בתוספתא ויברך אלהים את יום השביעי, ברכו בעטיפה. ר' הונא אמר צריך להחליף, אבין בן חסדאי אמר צריך לשלשל, ר' ירמיה ור' זעירא אמרו צריך לשלשל.

◆

רבינו חננאל

דאמרת לן פנים חדשות באו לכאן, כיון דתרוייהו איפסיקו בתר דאיטמי ליה אע"ג דחדא חדא איתקנא, ההוא תיקנא חדש הוא וכמאן דליתיה דמי. והכא נמי לענין כל כלי בעלי בתים, כיון שנקבן נקבין הרבה עד שהגיע לשיעור הוצאת רמון, אע"ג דמיתקני, כיון דפנים חדשות אתקינו טהור. והכין נמי לענין פרץ אמה וגדרה כו'. ואמר חזקיה על ר' יוחנן לית דין בר אנש אלא מלאך הוא. איכא דאמרי כגון דין בר אנש. ומאן דליתיה הכי כבהמה הוא כנגד זה. קיטרי נודות יין ושמן אע"ג דאית ליה בי אוני שרי ליה להתירן לתרווייהו, ולא אמרינן דחד מינייהו בטילה. וכן קדירה של תבשיל מותר להתירה ואע"ג דאית ליה שלבא. פי' כגון דדי הכיור שמקלחין מים, אע"ג דיכול לאורוקי המרק מן השלבא, מותר להתירה. קושרין דלי בפסיקא, שהוא אבנט מפני שאינו קשר [של] קיימא. אבל לא בחבל. אוקימנא בחבל הגרדי ומשום גזירה. ור' יהודה מתיר, סבר חבל דגרדי אי קטיר ליה בדלי קשר של עראי הוא, ולאורתא שרי ליה מן הדלי משום דבעי ליה למלאכתו, לפיכך כיון שאינו קשר של קיימא שרי. ולא גזרי חבל דגרדי אטו חבל דעלמא. ורמינן עלה אינו דגזורי רבנן, הא דתנן חבל דלי שנפסק לא היה קושרו אלא עונבו, ר' יהודה אומר כורך עליו פונדא וכו', ולא קא גזרו רבנן עניבה אטו קשירה. ושנינן קשירות חבל דגרדי בחבל דעלמא מיחלף לפיכך גזרינן, אבל עניבה בקשירה הכירא רבה היא לפיכך לא גזרינן. לר' יהודה נמי דאמר בעניבה, לאו משום דגזור עניבה אטו קשירה, אלא משום דסבר עניבה קשירה מעליא היא. והאי דאמרינן בלולב הגזול כו' ובפרק המוצא תפילין דר' יהודה סבר עניבה קשירה מעליא היא, הכא עיקרה. ודרבא נמי קימא בחבל דגרדי דמתח ביה דלא קטר ליה קשר של קיימא. כלי קוואי הן כלי אומנות האורג כגון האכסן והכבד שהיריעה תלויה בו מלמעלה, והכבד שפשוטה עליו מלמטה מותר לטלטלן בשבת. אבל העמודים התקועין בארץ אע"פ שכשעוקרן אינו מתכוין לעשות גומא, והגומא ממילא קא מיגליא, אעפ"כ אסור ליטול בשבת גזירה דילמא אתי לאשוויי גומות. ואע"ג כי הלפת וצנון הטמונים תחת הגפן, אם היו מקצת עליו מגולין ניטלין בשבת, ולא גזרינן דילמא אתי לאשוויי גומות. התם שדה ולא איכפת ליה בגומות, לפיכך לא גזרינן. אבל בית דקפיד בגומא, גזרינן דילמא אתי לאשוויה גומות. אדם אחד מקפל הכלים מלילי שבת לשבת ובשבת מצפרא לפניא (ולשבת אחרת) [אבל לא לשבת אחרת], אבל שנים אין מקפלין כלי אחד דהוה ליה כמעשה אומן. ואחד נמי אינו מקפל אלא כלים חדשים אבל ישנים לא דקיפולן מחוירן כחדשים ונמצאת כי היא מלאכה. וצבועים נמי פאכה צבועיהו בדלא מקפלן משום הכי כמלאכה הוא חשוב. וכי אמרינן שמקפל אדם מתחלת יום שבת לסופו בשאין לו בגדים אחרים להחליף, אבל יש לו להחליף אינו מקפל.